

hjælp af forskellig art i forbindelse med etablering eller udvidelse af industrielle virksomheder.

Forholdsreglerne til stimulering af det private initiativ omfatter ifølge økonomiministerens bekendtgørelse af 16. april 1959 prisreduktion på 50 pct. ved køb, leje eller lejekøb af kommunalt industri-terræn; tilskud til oprettelse og udvidelse af industrielle bygninger; tilskud til dækning af flytteomkostninger for de af virksomheden antagne arbejdere; ydelse af optræningstillæg på visse betingelser.

Af andre erhvervsfremmende foranstaltninger praktiseres *skattelettelser* og *rente-tilskud* for investeringer:

Skattelettelser indrømmes ved fremskyndet afskrivning og i form af investeringsfradrag. Disse faciliteter er i henhold til loven ikke regionalt bundet, da de efter regeringens opfattelse i så fald ville gribe for dybt ind i konkurrenceforholdene. Industridrivende har mulighed for i „Herstelbanken“ (lån over fl. 100 000) eller i „Midtstandsbanken“ (industrielle etableringskreditter indtil fl. 100 000) at optage lån med statsgaranti. Heller ikke disse ydelser er regionalt bundet og indrømmes kun, når det er kommercielt og finansielt forsvarligt.

Principielt findes ingen bestemmelser, som hindrer udlændinge i at *oprette virksomheder* i Holland eller *investere kapital* i hollandske virksomheder. Regeringen har imidlertid i de senere år ført en politik, som går ud på at fremme sådanne udenlandske, direkte investeringer i Holland, som indfører en ny teknik eller nye produkter og kun i ringe omfang medfører en yderligere belastning af det hårdt anspændte arbejdsmarked. Endvidere kan økonomiministeren efter indstilling fra en brancheforening indskrænke eller forbyde oprettelsen af flere virksomheder i branchen på grund af overkapacitet eller af hensyn til industrialiseringspolitikken. Selv om et sådant skridt kan rettes såvel mod udenlandsk som indenlandsk kapital, vil der formentlig i givet fald kunne diskrimineres til fordel for hollandske producenter.

Hollandske arbejdere — især inden for mine-, keramik- og byggeindustrien — har i de senere år i et vist omfang fået beskæftigelse i Vesttyskland, lokket af den noget højere realløn. Denne *bortvandring af*

arbejdskraft har på grund af det spændte arbejdsmarked voldt en del bekymring. Den pr. 1. september 1961 gennemførte fri bevægelighed for arbejdskraft vil dog efter økonomiministeriets opfattelse ikke betyde nogen videre stigning i bortvandringen, idet det hævdes, at de arbejdere, der var interesseret i beskæftigelse i Tyskland, allerede har fået ansættelse dér. Holland har indgået aftaler med Italien og Spanien om beskæftigelse af italiensk og spansk arbejdskraft. Fællesmarkedstraktatens bestemmelser om fri bevægelighed for personer giver ikke for tiden anledning til betænkelighed, men det indrømmes, at der vil kunne opstå problemer i tilfælde af, at den nuværende højkonjunktur afløses af en nedgangsperiode.

4. Nedenfor gives en oversigt over det offentliges ejendomsret, for så vidt angår vandveje, kul- og mineralforekomster, skov, landbrugsjord m. v., samt over det offentlige virksomhed, herunder statsbedrifter, statsaktieselskaber samt offentlig deltagelse i anden virksomhed.

I.

Offentlig ejendomsret til naturrigdomme.

Ud over de tilfælde, som har hjemmel i ekspropriationsloven, tilkender man i Nederlandene ikke det offentlige nogen særlig ret til at eje naturrigdomme. Når det offentlige alligevel ejer så stor en del af jorden og vandvejene, skyldes det forskellige traditionsmæssigt og geografisk betingede forhold. I de tilfælde, hvor det offentlige ejer naturrigdomme, har ejendomsretten ofte et andet formål end produktiv udnyttelse, nemlig at værne værdier mod naturødelæggelse. Det eneste tilfælde, hvor ejendomsretten automatisk tilfalder staten, synes at være ved tørlægning af områder, som tidligere har stået under vand.

Vandveje og vandregulering.

Af topografiske årsager har Nederlandene ingen vandkraft. Alligevel ejer den nederlandske stat fra gammel tid de store vandløb, som flyder gennem landet. Baggrunden for dette er, at vandløbene tjener som færdselsårer, samt at de nødvendiggør stadigt tilsyn og opdæmning, for at de ikke skal forårsage ødelæggelser. Det samme